

Asia: HE 94/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle perintö- ja lahjaveroon esitetyistä muutoksista.

Tiivistetysti katsomme, että ehdotetuista perintöveromuutoksista aiheutuva veronmenetys tulisi kompensoida korottamalla suurimpien perintöjen verotusta ja lahjaveron alarajakorotus jättää tekemättä. Sukupolvenvaihdoshuojennukseen ehdotettua alaikäisiä perillisiä koskevaa laajennusta on korjattava niin, ettei se avaa uusia verosuunnittelumahdollisuuksia, mikäli laajennuksen kanssa päätetään edetä. Toisaalta sukupolvenvaihdoshuojennuksen oikeudenmukaisuusongelmat ovat niin suuria, että koko huojennuksesta olisi perusteltua luopua.

Perintöveromuutoksista aiheutuvat veromenetykset tulisi kompensoida korottamalla suurimpien perintöjen verotusta

Hallituksen esityksessä esitetään useita muutoksia perintö- ja lahjaverotukseen. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat perintö- ja lahjaveron alarajojen korotukset, verovapaan koti-irtaimiston alarajan nostaminen sekä maksamattomalle perintöverolle laskettavan viivästyskoron laskeminen nykyisestä. Lisäksi hallituksen esityksessä esitetään tiettyjä helpotuksia alaikäisen perillisen sukupolvenvaihdoshuojennukseen. Sukupolvenvaihdoshuojennusta ja siihen esitetyjä muutoksia käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Yhdessä muutosten on arvioitu laskevan valtion vuotuisia verotuloja 81 miljoonalla. Valtaosa verovaikutuksesta (62 milj. euroa) aiheutuu hallituksen esityksen mukaan perintö- ja lahjaveron alarajojen nostosta, ja loput (noin 20 milj. euroa) viivästyskoron laskemisesta. Muilla toimilla ei odoteta olevan olennaisia verovaikutuksia.

Jos perintöverotustilanteisiin toisinaan liittyviä haasteita halutaan helpottaa perintöveromuutosten avulla, voidaan perintöveron alarajan nostoa ja viivästyskoron pienentämistä pitää sikäli perustelluimpina keinoina, että ne helpottavat pieniä ja epälikvidejä perintöjä saavien tilannetta. Samalla perintöverotusta tulisi kuitenkin kiristää toisesta päästä esimerkiksi lisäämällä perintöverotaulukkoon uusi kuudes veroluokka. Näin perintöveron muutokset olisi mahdollista toteuttaa kustannusneutraalisti tai verotuloja kasvattavalla tavalla. Ilman tällaisia veromenetyksiä kompensoivia toimia esitetynlaisille (myös suurimpien perintöjen verotusta keventäville) muutoksille on vaikea nähdä perusteita tilanteessa, jossa hallitus tavoittelee valtionalouden sopeuttamista. On myös huomionarvoista, että omaisuusverojen osuus verokertymästä jää Suomessa jo muutenkin verrokkimaita

alhaisemmaksi¹, ja osuutta tulisi laskemisen sijaan pyrkiä kasvattamaan. Omaisuusverojen osuuden kasvattamisen puolesta puhuu sekin seikka, että varallisuuserot kasvavat Suomessa jatkuvasti² eikä tätä kehitystä ole mahdollista kääntää tuloverotuksella.

Lahjaveron kevennyksille Finnwatch ei näe perusteita. Lahjaveron alarajan korottaminen kasvattaisi verosuunnittelukannusteita, kun varakkaiden olisi mahdollista siirtää elinaikanaan entistä suurempia määriä varallisuutta jälkipolville verovapaiden lahjojen muodossa. Kyse olisi suhteellisesti hyvin suuresta korotuksesta, sillä lahjaveron alarajaan esitetään 50 prosentin korotusta. Finnwatch esittää, että korotus jätetään toteuttamatta.

Sukupolvenvaihdoshuojennukseen ehdotetaan uusia verosuunnittelumahdollisuuksia avaavaa muutosta, joka ei puutu huojennuksen olennaisimpiin ongelmiin

Sukupolvenvaihdoshuojennukseen (jäljempänä spv-huojennus) ehdotetaan hallituksen esityksessä pienehköä alaikäisiä perinnönsaajia koskevaa muutosta. Ehdotuksen mukaan spv-huojennuksen toiminnan jatkumista koskevan kriteerin voitaisiin jatkossa katsoa täyttyvän myös silloin, kun alaikäinen perillinen ei itse alaikäisyytensä vuoksi voi toimia osakeyhtiön hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana, mutta tämän edunvalvoja ottaa tehtävät hoitaakseen. Muutosta perustellaan sillä, että verotuksesta voi nykyisellään muodostua näissä tilanteissa kohtuuton, kun perillinen ei ikänsä vuoksi täyttää spv-huojennuksen edellytyksiä. Muutos koskisi vain perintöverotusta (ei lahjaverotusta). Tämä raja on muutoksen toteutuessa välttämätön, koska laajennuksen ulottaminen myös lahjaverotukseen avaisi merkittäviä veronvälttämismahdollisuuksia.

Muutosehdotukseen liittyy kuitenkin sen verran isoja periaatteellisia ongelmia, ettei sitä Finnwatchin näkemyksen tulisi toteuttaa lainkaan. Vähintäänkin laajennuksen soveltumista tulisi rajata nyt ehdotetusta.

Vaikka ehdotetun muutoksen voitaisiin nähdä lisäävän yhdenvertaisuutta esimerkiksi täysi-ikäisen ja 17-vuotiaan perillisen välillä, johtaisi se samalla tilanteeseen, jossa alaikäinen perijä voisi saada spv-huojennuksen, vaikka hänellä ei olisi aikomustakaan jatkaa yritystoimintaa täysi-ikäistytyään. Tällaisiin tilanteisiin spv-huojennusta ei ole tarkoitettu.

Hallituksen esityksen mukaan huojennuksen soveltumista arvioitaessa otettaisiin huomioon säännönmukaisen perintöverotuksen yhteydessä saatu selvitys yritystoiminnan jatkamisesta. Mitään takeita siitä, että perillinen todella jatkaisi yritystoimintaa täysi-ikäistytyään, ei kuitenkaan ole. Säännöskohtaisissa perusteluissa tätä huolta on pyritty lieventämään tuomalla esiin, että Verohallinnolla olisi jatkossakin mahdollisuus muuttaa jo toimitettua

¹ Ks. esim. European Commission. (2025). Annual report on taxation 2025 – Review of taxation policies in the EU Member States, s. 47. Saatavilla osoitteessa: <https://data.europa.eu/doi/10.2778/6367826>

² Ks. esim. Tilastokeskus. (12.3.2025). Varakkaimman kymmenyksen osuus nettovarallisuudesta yli 50 % vuonna 2023. <https://stat.fi/julkaisu/cm7z43lxi2mg907w2g2ks1399>

verotusta oikaisun keinoin, jos kävisi ilmi, ettei perillisen antama selvitys yritystoiminnan jatkamisesta vastannut todellisuutta. Todellisuudessa tätä mahdollisuutta kuitenkin rajoittanevat olennaisesti oikaisuille asetetut aikarajat sekä se, ettei tieto tällaisista tilanteista tavoita Verohallintoa, ellei sukupolvenvaihdoksiin aleta kohdentamaan systemaattista ja hyvin pitkäkestoista jälkivalvontaa.

Toinen hyvin ongelmallinen seikka ehdotetussa säännöksessä on se, että se soveltuisi myös tilanteissa, joissa oikeus perintöön perustuisi sijaantuloon. Tätä voitaneen pitää jossain määrin paremmin perusteltuna, jos kyse on perinnönjättäjän oman lapsen kuolemasta johtuvasta sijaantulosta (etenkin jos sijaantulon nojalla perinnön saava henkilö on lähellä täysi-ikäistymistä ja oikeasti aikeissa jatkaa yritystoimintaa). Sijaantulo voi kuitenkin perustua myös siihen, että kuolleen henkilön oma lapsi päättää luopua hänelle kuuluvasta perinnöstä. Alaikäisen mahdollisuus saada peritylle omaisuudelle spv-huojennus voi kannustaa järjestelyihin, joissa perinnöstä luovutaan yksinomaan siksi, että tällä tavoin (spv-huojennuksen vuoksi jo muutenkin matalaksi jäävää) kumulatiivista perintöverotusta voidaan edelleen keventää perheen sisällä. Perinnönjättäjän oma lapsi voisi tällöin perinnöstä luopumisesta huolimatta jatkaa yrityksen johtotehtävissä alaikäisen sijaantuloperillisen edunvalvojana. Alaikäisen lapsen (joka voi olla vielä hyvin pieni, jopa vauva) kohdalla kyse ei olisi aidosta sukupolvenvaihdoksesta, vaan puhtaasta verosuunnittelusta. Jos spv-huojennuksen laajennus päädytään toteuttamaan, tällaiset tilanteet tulee ehdottomasti estää rajaamalla sijaantulotilanteet uuden säännöksen ulkopuolelle tai rajaamalla säännös soveltumaan vain perinnönjättäjän omiin lapsiin. Muussa tapauksessa uusi säännös voi lisätä perintöihin liittyvää verosuunnittelua merkittävästikin.

Sukupolvenvaihdoshuojennuksesta tulisi luopua (tai vaihtoehtoisesti sitä tulisi korjata)

Edellä käsitelty uusi säännös ei valitettavasti ole spv-sääntelyn ainoa tai suurin ongelma. Vielä isompi ongelma on se, että antelias huojennus kaventaa perintö- ja lahjaveropohjaa merkittävästi ja asettaa eri verovelvolliset keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan. Vuonna 2024 spv-huojennus leikkasi valtion verotuloja 220 miljoonalla eurolla, ja tulevaisuudessa sen määrän voi odottaa suurten ikäluokkien myötä kasvavan entisestään. Kyse on siis varsin mittavasta verotuesta, joka kohdistuu isoilta osin yhteiskuntamme hyväosaisimpiin.

Huojennuksen laskentaperiaatteet suosivat nopeasti kasvaneita yrityksiä³ ja verotuesta hyötyvät eniten suuria yritysvarallisuuksia perinnöksi tai lahjaksi saavat. Huojennus myös mahdollistaa tietyissä tilanteissa merkittävän liiketoimintaan liittymättömän sijoitusvarallisuuden eteenpäin siirtämisen hyvin kevyellä verotuksella⁴. Oikeuskäytännössä

³ Veron perusteena nykyisellään käytettävä vertailuarvo suosii nopeasti kasvaneita yrityksiä. Niiden kohdalla vertailuarvo voi jäädä murto-osaan yhtiön nettovarallisuudesta ns. jarrusäännön vuoksi.

⁴ Ks. esim. Finnwatch. (2024). Veropohjan aukot. Tutkimusraportti, s. 94–96.
https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Veropohjan_aukot.pdf

varsin suuriakin liiketoimintaan liittymättömiä sijoitusvarallisuuksia on katsottu huojenuksen piiriin kuuluvaksi, jos ne on hankittu yritystoiminnasta syntyneillä varoilla. Tämä johtaa tilanteisiin, joissa kahdessa hyvin saman tyyppisessä tilanteessa verorasituksesta voi muodostua hyvin erisuuruinen. Samalla erittäin suurten perintöjen ja lahjojen verotus voi huojenuksen vuoksi jäädä huomattavasti pienempiä lahjoja ja perintöjä matalammaksi. Muun muassa näistä syistä sukupolvenvaihdoshuojennuksen on monissa yhteyksissä arvioitu olevan paitsi eriarvoisuutta lisäävä, myös mahdollisesti perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen ja syrjimättömyyskiellon vastainen. Huojennuksen vaikutukset talouteen ovat niin ikään epäselviä, ja esimerkiksi OECD on varoittanut siitä, että liiketoiminnan siirtämiseen kohdistuvat huojenukset ovat vaikutuksiltaan regressiivisiä ja kannustavat verovelvollisia järjestelemään omaisuuttaan yritystoiminnan piiriin perintöverolta välttymiseksi⁵.

Finnwatch katsoo, että sukupolvenvaihdoshuojennuksesta olisi edellä listatuista syistä johtuen perusteltua luopua kokonaan. Jos tätä ei kuitenkaan haluta tehdä, tulisi huojenukseen liittyviä arvostussääntöjä muuttaa siten, että huojenusta laskettaessa omaisuuden arvoksi siirryttäisiin katsomaan nykyisen vertailuarvon sijaan sen käypä arvo. Tällöin huojenus kohtelisi eri velvollisia huomattavasti nykyistä tasavertaisemmin. Huojennusta koskevaa pykälää tulisi lisäksi muuttaa siten, että huojenuksen piiriin voisi tulla vain aidosti liiketoiminnan käytössä oleva varallisuus. Sijoitusvarallisuus tulisi rajata huojenuksen ulkopuolelle myös siinä tapauksessa, että se on hankittu yhtiön toiminnasta kertyneillä voittovaroilla.

⁵ OECD. (2021). Inheritance Taxation in OECD Countries. OECD Tax Policy Studies, No. 28, s. 107. <https://doi.org/10.1787/e2879a7d-en>